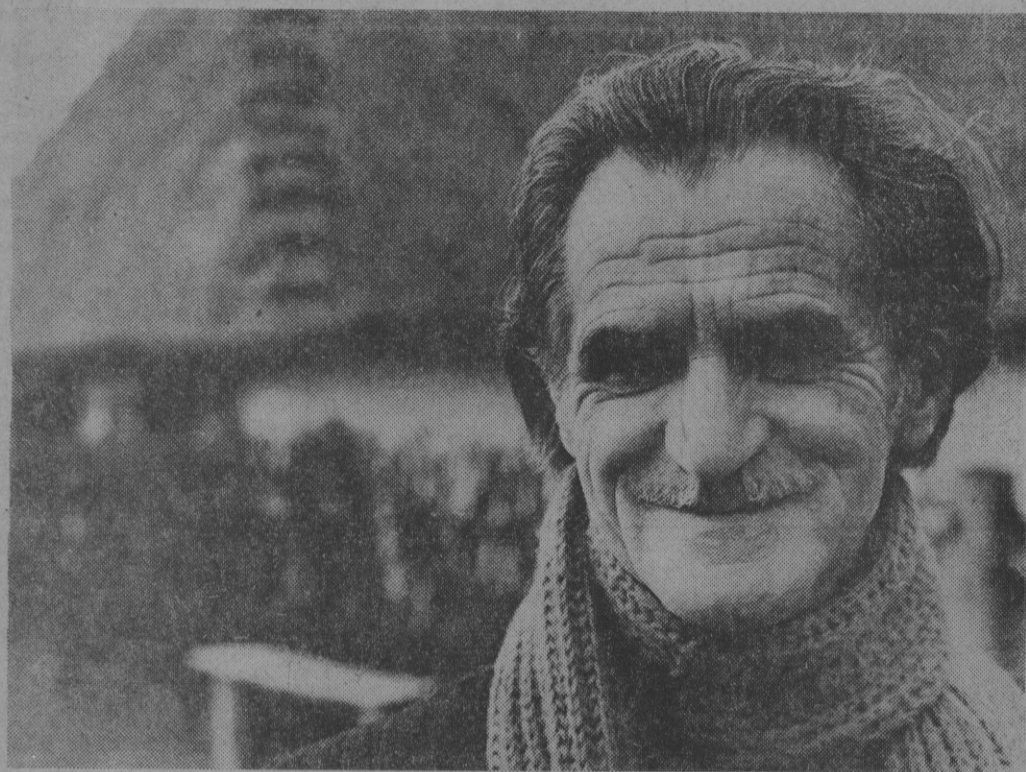

EGYÜD ÁRPÁD

(1921 – 1983)

Devalválódnak szavaink. Keressük magunkban a legmegfelelőbbet, de csak a sokezerszer használt – számára kopott – „döbbenet... fájdalom... megrendülés” kéredzkedik föl belőlünk. És ezek nem képesek kifejezni, mit érzünk most. A tények makacsok, hiába terelnék őket tudatárnyékba, újra és újra előtolakodnak, szemérmellenül és letagadhatatlanul. S ez a tény most minden másnál erőszakosabb: világeseményeket lők félre bennünk, maganéleti gondokat söpör el: „meghalt Együd Árpád...” Örhhelyen érte a halál szele, és a fehérlőpórácsok a kórházban már tehetetlenek voltak szerda este. Fáklya hunyt ki. Eggyel kevesebb lett a száma azoknak, akiknek szelleme utat világított nekünk, és melegüknél elmúlt didergésünk.

Apró alakja, gyűrötten markáns arca, derút csillanó szeme még itt van előttünk; nehéz nem élőkét gondolni rá. Hogy milyen nagy volt ez a kicsi, fekete ember, azt tudtuk, és a következő évtizedek még inkább tudatosítják majd bennünk. Valaki épp a napokban kérte számon hivatalos helyen: a somogyi iskolákban miért nem kötelező énekórai segédeszköz népdalgyűjtése... Az lesz bizonyára. Mert az értékeket összegyűjtötte, itthagya nekünk.

Népfí volt, plebejusszár-mazék; a Börzsöny-közeli Peröcsényben született. Cél-szerű, de lélekkel teli patriarkális családban élték; a nagyatyai házból hozta útravalóját: becsületet, munkaszeretetet, kitartást, kedvet. Kísérői voltak ezek a ballassagyarmati gimnáziumban is. Aztán fölvették a budapesti Magyar Testne-

velési Főiskolára: kiváló talaj- és szertornász volt, talán kevesen tudják ma már. Főiskolásként érzett rá először az igazi élethivatásra, a néptánc, népzene kutatásának fontosságára. Csak negyvenhatban végzett, mert közbejött egy háború, teté-ve hadifogsággal.

Somogyra talált, és Somogy megtalálta őt. Csurgói tanársága idején népi sportjátékokkal edzette tanítványait. Mert vallotta – és ez krédója volt –, hogy minden emberi tevékenységet örömmelny forrásává kell avatni. Döntő hatással volt rá Molnár István, a síófoki népfőiskola – a paraszti tehetséggondozó – vezetője, akitől elsajátította a kutatás módszereit. Hány és hány néptáncsoport köszönhet neki létét! Benne munkált szinte minden somogyi együttes országos sikerében. Ezerkilencszázhatvanban, a megyei népművelési tanácsadó vezetőjévé emelték. Ott volt, tanácsolt, segített mindenhol, ahol az űg érdekében tehetett. Közben gyűjtötte a nép dala-it Kerekitől Berzencéig falvakban, pusztákban.

Síófokon tanárkodott a gimnáziumban, majd rövid időre vezetője lett a Kálmán Imre emlékmúzeumnak. Lehet mondani, hogy belakta a megyét. Hiszen hetvenegy évkezdő napja már a marcali múzeum igazgatói irodájában találta. Hetvenöt közepén pedig – nem nélkülözhetette a múzeumügy – igazgatóhelyettese lett a Somogyi megyei Múzeumok Igazgatóságának. Tavaly óta tudományos főmunkatársként dolgozott töretlen hittel és akarással; nem vette figyelembe a betegség többszöri visszatérését.

Pótolhatatlan vesztéség. Kevés szer igazabb a kifejezés, mint ezúttal. Mindenkit ismert, mindenki ismerte. Hóna alatt már-már testrészévé vált kis magnetofonjával megfordult Somogy legeludogottabb zugaiban is. Járt gépkocsin, dőcögött szekéren, karikázott öreg kerékpáron; ott volt a búcsú forgatagban, fényes lagzikon, vidám keresztelőkön, folklórünnepek színpadjai mögött – kincskeresőben. És egyszer csak Művé fogant a hangyaszorgalmú munka. Országos, nagy elismerést váltott ki a *Somogyi népköltészet* című vastag, tekintélyes – arannyal sem mérhető értékű – könyve, majd a *Kaposváron megverték a rézdobot* című gyűjteményes kötete, száz somogyi népdallal. Új könyvét nem veheti kézbe; a lektorok már olvassák a kéziratot.

A hivatalos véleménye-zők, ha róla írtak, kénytele-

nek voltak a sablonokat félretolni, és az elragadtatás szív hangjait hallatni. Hogy is lehetett volna elfogulatlan szenvtelenséggel szólni Együd Árpádról? Bölcses-ről, apostolokról hév nélkül nem lehet! Az olyan megszallottakról, aki nemcsak a néprajzi gyűjtő- és rendszerzőmunkában volt az ország egyik legjelesebb szakembere, de ha kellett tár-latvezetéssel agitált, fölke-reste a somogyi iskolák hon-ismereti szakköreit, hogy segítsen; rádiós- és tévéve-télkedők szervezője, somogyi mindenese is volt. „A mű-zeumi kollektíva legközös-ségibb tagja” – jellemezte egyik igazgatója. Bölcses-ség-akkumulátorú derűje az intézmény viharos idő-szakaiban napsütés volt a komor felhők közül. Egyet-len nagy közösségnek tekin-tette az egész megyét. Olyan nyelvet beszélt, amelyet egyként ért a hivatalbéli is, a pásztor is. S milyen ke-vesen vannak ilyenek!

Hazája, megyéje becsül-te, elismerte páratlan érté-kű munkáját. Tanárként sportkitüntetés, népműve-lői, hagyománymentési munkájáért kétszer is Szoc-ialista Kultúráért érem, majd a Munka Erdemrend arany fokozata, Pálóczi Horváth Ádám megyei köz-művelődési díj illette. Nem tevékenység nélküli nyug-díjba készült az év végén. Tervekről beszélt még az utolsó délután és este is; már kezdte szervezni a jö-vő évi nagy folklórtalálko-zót, kéziratokat gépettetett, készült újabb rendszerző munkákra.

Együd Árpád nem segít többet bennünket – adat-közlőit átengedve riport-alanynak –, adatokat mond-va falvakról; nem ajánl fo-tótémákat, nem kapcsolja be a magnót, hogy átadja az élményt, amely valam-lyik faluban érte. Elment kedves énekese, berzencei Csalfa Mari néni után, aki-nek távozása úgy meggyő-törte. Lapunk könyvtári estjén ő is ott ült azok kö-zött, akiket nagyra becsül-tünk. És egyszercsak vallo-más közben elcsuklott a hangja, nem tudta folytatni a mondatot. Vele gyöttrőd-tük át a néma percet, nem sejt-ve, hogy talán üzenetet ka-pott valahonnan, a néma tartományból.

Elment? Itt él műveiben, a táncosok minden kecses és kemény mozdulatában, a falusi aranyzajú asszonyok pávakőri dalolásában, most és mindörökké.

Romezersípos óriás orgona
Kézműves Vállalat aquincumi
37 regiszteres orgona az
nyár végén.